

Віктор Щербак

*Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

Сучасні тенденції цифрової трансформації державного управління в Україні: правовий аспект

У доповіді визначається розбудова електронного уряду в Україні як основна тенденція переходу до формування цифрового уряду. Відзначається, що цифрова трансформація сприяє підвищенню ефективності надання адміністративних послуг громадянам і зниженню їх вартості та загалом призводить до економії державного бюджету. Стверджується, що Україна забезпечує поступове приведення своїх чинних нормативно – правових актів у сфері цифрової трансформації у відповідність до європейського законодавства за трьома напрямками. Підкреслюється важливість створення в Україні державних інституцій, діяльність яких спрямована на цифровий розвиток держави. Пропонується доповнити принципи державної політики цифрового розвитку в Україні з метою подолання негативних тенденцій, що виникають у процесі цифрової трансформації суспільства. Робиться висновок, що в Україні є всі умови для переходу державного управління на більш високий технологічний рівень розвитку.

Ключові слова: *цифрова трансформація, адміністративні послуги, принципи цифрового розвитку, цифровізація державного управління*

Current trends in the digital transformation of public administration in Ukraine: the legal aspect

Viktor Shcherbak, Dnipropetrovsk Regional Institute for Public Administration National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

The report identifies the development of e-government in Ukraine as the main trend in the transition to digital government. It is noted that the digital transformation helps to increase the efficiency of providing administrative services to citizens and reduce their cost and generally leads to savings in the state budget. It is claimed that Ukraine is gradually bringing its current regulations in the field of digital transformation in line with European legislation in three areas. The importance of creating state institutions in Ukraine, the activities of which are aimed at the digital development of the state, is emphasized. It is proposed to supplement the principles of the state policy of digital development in Ukraine in order to overcome the negative trends that arise in the process of digital transformation of society. It is concluded that Ukraine has all the conditions for the transition of public administration to a higher technological level of development.

Keywords: *digital transformation, administrative services, principles of digital development, digitalization of public administration*

На сьогодні, перетворення, що здійснюються в процесі розбудови електронного уряду в Україні, є основою для закріплення тенденції переходу до формування цифрового уряду. Це підтверджується створенням нормативно-правових засад цифрової трансформації державного управління.

В «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки», яку було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018р. №67-р, зазначено: «синергетичний потенціал соціальних, мобільних, хмарних технологій, технологій аналізу даних, Ін-

тернету речей окремо та в сукупності здатні привести до трансформаційних змін у державному управлінні та зробити державний сектор ефективним, реактивним, ціннісним» (Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації, 2018). Виданий Урядом Великобританії «Звіт про ефективність цифрового уряду» (Digital Efficiency Report) свідчить про те, що цифрові трансакції в 20 разів є дешевшими, ніж трансакції по телефону, у 30 разів дешевшими, ніж на пошті, і в 50 разів дешевшими, ніж в офлайн-режимі. Така економія розглядається в якості можли-

вості підвищення ефективності і зниження вартості державних послуг у Великобританії. Це може позбавити від необхідності виконувати завдання зниження видатків бюджету шляхом скорочення або обмеження доступності цих послуг для населення (Добролюбова та ін., 2019).

Відповідно до положень Концепції, протягом 2018–2020 рр. Україна забезпечує поступове приведення своїх чинних законів чи ухвалення нових законів відповідно до європейського законодавства за трьома основними напрямками.

Перший напрямок — інтероперабельність (Interoperability) та електронні сервіси (eServices) — передбачає долучення України до Програми ЄС Interoperability Solutions for European Public Administrations 2, проєктів e CODEX, e Invoicing, а також ініціативи Single Digital Gateway.

Другий напрямок — відкриті дані. Розвиток відкритих державних даних в Україні забезпечить підвищення відкритості, прозорості й ефективності роботи державних органів та є шляхом до розвитку нової для України цифрової індустрії — індустрії відкритих даних. Інтеграція державного веб-порталу відкритих даних України data.gov.ua до центрального європейського порталу відкритих даних europeandataportal.eu та data.europa.eu є головним завданням цього напрямку.

Третій напрямок — електронна ідентифікація (eID). У 2014 р. в ЄС був ухвалений Регламент №910 (eIDAS), метою якого є запровадження єдиних вимог до розвитку електронної ідентифікації, надання електронних довірчих послуг у країнах ЄС та розвиток трансграничної е ідентифікації. Проєкт фокусується на виробленні стандартів, форматів, ідентифікаторів для засобів електронної ідентифікації у сферах медицини, електронних публічних послуг, е банкінгу та повинен сприяти розвитку EU Digital Single Market, запровадженню трансграничної взаємодії, підвищенню мобільності громадян та бізнесу ЄС.

29.07.2019 р. Верховна Рада України своєю Постановою затвердила новий перелік, кількісний склад та предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання (Про перелік, кількісний склад і

предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання, 2019). Відповідно, був створений Комітет з питань цифрової трансформації, до сфери відання якого віднесені питання формування законодавчих засад цифровізації та цифрового суспільства в Україні, роботи над законодавчими засадами адміністрування, функціонування і використання мережі Інтернет в Україні та роботи над Національною і державною програмами інформатизації, а також програмами ЄС «Єдиний цифровий ринок» (Digital Single Market, EU4Digital) й іншими програми цифрового співробітництва, питання електронного урядування та публічних електронних послуг, смарт-інфраструктури (міста, громади), кібербезпеки та кіберзахисту тощо.

З метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади Кабінет Міністрів України своєю постановою від 02.09.2019 р. № 829 утворив Міністерство цифрової трансформації України, реорганізувавши Державне агентство з питань електронного урядування шляхом перетворення. 18.09.2019 р. постановою Кабінету Міністрів України № 856 було затверджене Положення про Міністерство цифрової трансформації України, яке стає центральним засвідчувальним органом у сфері електронних довірчих послуг, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, розвитку ІТ індустрії (Питання міністерства цифрової трансформації, 2019). 27.09.2019 р. було презентовано громадськості Міністерство цифрової трансформації та його бренд Цифрової держави.

Важливу роль в Україні у переведенні державних послуг у цифровий формат на всіх стадіях – від звернення за послугою до її надання – відіграє Додаток XVII 3 до Розділу IV Угоди про асоціацію, який зобов'язує Україну здійснити імплементацію низки актів ЄС, що встановлюють спільні норми на ринку надання електронних комунікаційних послуг, разом з Директивами щодо електронних комунікацій, режимів авторських прав, захисту прав споживачів, кур'єрських служб, аудіовізуальних послуг (Угода про асоціацію).

Сьогодні в Україні реалізація державної політики цифрового розвитку ґрунтується на принципах: відкритості; прозорості; багаторазовості використання; технологічної нейтральності і портативності даних; орієнтованості на громадян; інклюзивності та доступності; безпечності та конфіденційності; багатомовності; підтримки ухвалення рішень; адміністративного спрощення; збереження інформації; оцінювання ефективності та результативності (Про деякі питання цифрового розвитку, 2019). Вважаємо їх необхідно доповнити такими принципами, як: платформонезалежність і орієнтація на мобільні пристрої; нерозривність надання цифрових послуг (принцип цифрові послуги від початку і до кінця); уряд як платформа.

Безумовно, у процесі цифровізації державного управління необхідно приділити увагу безпеці. Із точки зору безпеки будь-який вид електронної комунікації винятково вразливий – за допомогою технічних засобів з комп'ютерів можна зняти будь-яку інформацію. Тому головними проблемними тенденціями, які виникають у процесі цифрової трансформації державного управління в Україні, є такі: зростання кіберзлочинності в умовах збільшення кількості ін-

формаційних систем, які використовують персональні дані; відсутність захищеного обміну ідентифікаційними даними фізичних та юридичних осіб, які обробляються в інформаційних системах державних органів і приватного сектору, неузгодженість у виборі ідентифікаторів, відсутність підтвердження ідентифікаційних даних; використання в системах реєстрації та контролю доступу до інформаційних систем технологічно несумісних механізмів, алгоритмів і протоколів електронної ідентифікації та впізнання (Духовна, 2019).

Отже, в Україні є всі умови для здійснення цифрового стрибка та переходу державного управління на більш високий технологічний рівень розвитку. Масштаби й темпи цифрових трансформацій мають стати основними характеристиками ефективності державного управління. При системному державному підході, що супроводжується формуванням належної правової бази, цифрові технології стимулюватимуть розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з важливих чинників розвитку демократії в країні, підвищення продуктивності, економічного зростання та підвищення якості життя громадян України.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

Добролюбова, Е. И., Южанов, В. Н., Ефремов, А. А., Клочкова, Е. Н., Талапина, Э. В., & Старцев, Я. Ю. Цифровое будущее государственного управления по результатам. (2019). Москва: Изд-во «Дело» РАНХ и ГС.

Духовна, О. (2019, 5 листопада). Україна «в цифрі»: напрямки реформування. *Юридична газета*, 45-46 (699-700). Відновлено з <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/ukrayina-v-cifri-napryamki-reformuvannya.html>.

Питання міністерства цифрової трансформації. № 856. (2019). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-p#Text>

Про деякі питання цифрового розвитку. № 56. (2019). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-p#Text>

Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання. № 1003. (2019). Відновлено з <https://ips.ligazakon.net/document/DI00003A?an=2>

Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. № 67-р. (2018). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#Text>

Угода про асоціацію. Відновлено з <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>